

УДК636. 32/. 38. 082. 4

ВІДТВОРЮВАЛЬНІ ЯКОСТІ ОВЕЦЬ КРИМСЬКОГО ТИПУ ЦИГАЙСЬКОЇ ПОРОДИ

Мороз А.С. – м.н.с, Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф.Іванова "Асканія-Нова" - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства НААНУ

Постановка проблеми. Найважливішим фактором збільшення виробництва продукції вівчарства є високий рівень відтворення стада, який базується на зменшенні неплідності овець та їх високому багатоплідді, максимальному збереженні ягнят і вирощуванні молодняку здоровими та резистентними до несприятливих умов зовнішнього середовища [6].

Ще академік М.Ф. Іванов відмічав, що „...плодовитість овцематок - важная биологическая, физиологическая особенность овец, которая, является наследственным фактором и может изменяться в зависимости от породы, возраста, условий кормления, содержания, а также климатических факторов" [6].

Висока відтворювальна здатність овець значною мірою залежить від підготовки баранів-плідників і вівцематок до парування, вгодованості, умов утримання, годівлі (забезпеченості маток зеленими кормами, які стимулюють статеву активність і овуляцію яйцеклітин), віку, стану здоров'я, режиму використання баранів-плідників, якості сперми, кратності осіменіння та ін. Завчасна підготовка маток до осіменіння сприяє підвищенню заплідненості і зменшенню перегулів у 2-3 рази [1, 2, 6].

Стан вивчення проблеми. Вивченням показників відтворювальної здатності цигайських овець кримського типу займалися ряд учених [4, 7]. Але у літературі не висвітлено результати досліджень стосовно якісних показників сперми баранів-плідників і впливу віку вівцематок на їхню відтворювальну здатність. Ураховуючи дослідження авторів [3, 8], які стверджують, що відтворювальні якості вівцематок і життєздатність отриманих нащадків залежать від віку вівцематок, було поставлено завдання вивчити відтворювальні якості вівцематок кримського типу цигайської породи залежно від їх віку.

Матеріал і методика досліджень. Дослідження стосовно відтворювальних якостей овець кримського типу цигайської породи проведено у племзаводі ДПДГ „Чорноморське" на 645 вівцематках і 13 баранах-плідниках у період 2005-2006 рр.

Баранів-плідників було розділено на три групи таким чином: до першої групи віднесені барани-плідники дворічного віку - 5 голів (I); до другої - трьохрічного віку - 5 голів - (II) і до третьої - чотирьох і п'ятирічного віку - 3 голови - (III). Сперму від баранів-плідників отримували один раз на день та оцінювали за об'ємом еякуляту (мл), рухливістю спермій (бали), концентрацією статевих клітин (млрд./мл).

Об'єм еякуляту вивчали за допомогою градуйованої піпетки, рухливість спермій - візуально за 10-бальною шкалою. Концентрацію статевих клітин (млрд./мл) підраховували у лічильній камері Горяєва відповідно до „Інструкції із штучного осіменіння овець і кіз" [5].

Осіменіння вівцематок проводили свіжо одержаною (нативною) спермою одноразово вранці із застосуванням візоцервікального методу осіменіння відповідно

до розробленого плану підбору. Дослідження, результатів різних варіантів вікового підбору проведено після ягніння вівцематок.

Результати досліджень. Об'єм еякуляту у піддослідних баранів-плідників коливався від 0,8 до 1,9 мл. Сперма була середньої та високої якості, а саме: активність сперміїв була в межах 6,8-8,5 балів, концентрація статевих клітин - 2,6-3,6 млрд./мл (табл. 1).

Таблиця 1 - Якість спермопродукції баранів-плідників

Група баранів	№ барана	Кількість одержаних еякулятів	Рухливість сперміїв, балів	Об'єм еякуляту, мл	Концентрація, млрд./мл
I	3199	27	7,2±0,17	1,6±0,23	3,3±0,34
	3379	15	7,5±0,29	1,4±0,03	3,5±0,01
	3425	15	7,5±0,29	1,0±0,20	2,6±0,16
	3722	21	7,8±0,17	0,8±0,20	3,0±0,04
	3959	8	8,3±0,17	1,5±0,07	3,2±0,19
Середнє		86	7,7±0,11	1,2±0,10A	3,1±0,12
II	478	24	7,5±0,29	1,4±0,19	2,8±0,24
	485	8	6,8±0,17	1,2±0,09	2,6±0,27
	495	23	7,2±0,17	1,4±0,19	2,7±0,24
	4530	21	8,5±0,29	1,4±0,19	3,6±0,01
	40010	12	7,2±0,17	1,4±0,19	2,9±0,02
Середнє		88	7,4±0,18A	1,3±0,07и	2,9±0,13
III	9015	18	7,7±0,17	1,7±0,13	3,4±0,16
	9595	25	7,8±0,17	1,9±0,13	3,2±0,15
	0911	4	7,8±0,17	1,7±0,13	3,1 ±0,07
Середнє		47	7,8±0,09	1,8±0,07	3,2±0,08
Всього		221	7,6±0,09	1,4±0,06	3,0±0,07

Примітка; вірогідність різниці -A- (P<0,1); -B- (P<0,05); -C- (P<0,01); -D-(P<0,001).

Установлено, що барани-плідники чотирьох і п'ятирічного віку вірогідно переважали дворічних і трьохрічних; за рухливістю сперміїв, відповідно на 1,3 і 5,7% (P<0,05), об'ємом еякуляту - на 33,3% (P<0,01) і 27,8% (P<0,001), концентрацією статевих клітин - на 3,1 і 9,4% (P<0,05)

За результатами ягніння виявлено, що запліднюваність вівцематок, яких осіменили спермою чотирьох- і п'ятирічних баранів-плідників, була вищою порівняно з тими, яких осіменили дворічними - на 7,6%, трирічними - на 8,1%. (табл. 2). Разом з тим, на запліднюваність вівцематок впливає не тільки вік спарованих з ними баранів-плідників, але і їх індивідуальні особливості, за якістю сперми і перш за все активності сперміїв. Так, дворічний баран-плідник №3959 мав найвищу активність сперміїв 8,3 бали, що більше від середніх показників по групі ровесників на 7,2%. Заплідненість вівцематок, осіменених його спермою, становила 82,6%, що вище ніж в середньому по групі ровесників на 11,0%. У трирічного барана №4530 з активністю сперміїв 8,5 балів та концентрацією статевих клітин 3,6 млрд./мл запліднюваність вівцематок осіменених його спермою, становила 84,3%, що також перевищувало цей показник у середньому по групі ровесників на 13,2%.

Таблиця 2 - Відтворювальна здатність вівцематок залежно від баранів-плідників

Група баранів	№ бара-на	Осіменено вівцема-ток, голів	Оягни-лось вівце-маток, голів	Наро-ди-лося ягнят, голів	За-плід-не-ність, %	Плодю-чість, %	Збереженість, %		
							одина-ки	двійні	сере-дне
I	3959	23	19	22	82,6	115,8	43,8	33,3	40,9
	3722	66	44	53	66,7	120,5	68,6	55,6	64,2
	3425	44	27	34	61,4	125,9	40,0	64,3	50,0
	3379	43	31	40	72,1	129,0	40,9	33,3	37,5
	3199	70	55	67	78,6	121,8	69,8	70,8	70,1
Середнє		246	176	216	71,6	122,7	57,4	55,0	56,5
II	495	63	36	41	57,1	113,9	65,2	57,1	62,2
	485	9	6	8	66,7	133,3	64,5	40,0	58,5
	478	78	60	74	76,9	123,3	75,0	75,0	75,0
	40010	21	13	14	61,9	107,7	66,7	100	71,4
	4530	51	43	58	84,3	134,9	67,9	53,3	60,3
Середнє		222	158	195	71,1	123,5	66,1	55,4	62,1
III	9595	46	158	56	78,0	121,7	50,0	55,0	51,8
	9015	62	46	73	78,5	117,7	66,7	63,6	65,8
	0911	6	62	6	100	100	83,3	-	83,3
Середнє		144	114	135	79,2	118,4	61,3	59,5	60,7
Разом		612	448	546	73,2	121,9	61,4	56,1	59,5

За результатами осіменіння найвищу запліднюваність у групі двоохрічних та трьохрічних баранів-плідників мали вівцематки чотирьохрічного віку (78,7...79,0%), що перевищили цей показник у середньому по групах на 7,1 та 7,9%. (табл. 3). А у чотири- і п'ятирічних баранів-плідників запліднюваність була найвищою у вівцематок шестирічного віку (92,3%), що перевищило цей показник у середньому по групі на 13,1%.

Найвищий показник плодючості серед досліджуваних груп виявлено у вівцематок п'ятирічного віку (144,4%), осіменених спермою чотирьох- і п'ятирічних баранів-плідників, що перевищує цей показник у шестирічних вівцематок, осіменених спермою від дворічних - на 12,8% та чотирьохрічних - на 9,7%, осіменених спермою трьохрічних тварин.

Установлено найвищу запліднюваність вівцематок чотирьохрічного віку - 78,4%, що перевищувало цей показник п'ятирічних вівцематок на 9,0%, шестирічних - 8,0%, семирічних і старше - 22,4%.

Аналогічні результати одержані і за показником їх плодючості, максимальне значення якого відмічено у вівцематок чотирьохрічного віку - 129,5%, що на 3,2% більше, ніж у п'ятирічних, на 3,5%, ніж у шестирічних та на 22,4%, ніж у семирічних і старше.

Збереженість є одним із найважливіших факторів ефективного відтворення стада. За результатами досліджень збереженість ягнят до відлучення в середньому становила - 59,5%, у тому числі однаків - 61,4%, двійневих - 56,1%.

Збереженість потомків була найвищою у вівцематок семирічного і старше віку (73,3%), що перевищувало цей показник дво-трьохрічного на 14,7%, чотирьохрічного -14,4%, п'ятирічного -15,9%, та шестирічного -11,4%. Це можна пояснити

тим, що кількість двійневих ягнят з віком вівцематки зменшується, а їх збереженість у середньому на 5,3% нижча ніж одинаків.

Таблиця 3 - Відтворювальна здатність вівцематок залежно від віку баранів-плідників і вівцематок

Група баранів	Вік вівцематки, р.	Осіменено вівцематок, голів	Оягнилось вівцематок, голів	Народилося ягнят, голів	Заплідненість вівцематок, %	Плодючість, %	Збереженість, %		
							одинаки	двійні	середне
I	2-3	52	37	41	71,2	110,8	54,5	75,0	58,3
	4	94	74	94	78,7	127,0	53,7	50,0	52,1
	5	59	38	48	69,4	126,3	53,6	60,0	56,1
	6	27	19	25	70,4	131,6	76,9	50,0	64,0
	7i>	14	8	8	57,1	100,0	75,0	-	75,0
Середня		246	176	216	71,6	122,7	57,4	55,0	56,5
II	2-3	56	41	47	73,7	111,9	54,3	33,3	48,9
	4	62	49	66	79,0	134,7	78,1	67,6	72,7
	5	45	33	40	73,3	121,2	57,7	42,9	52,5
	6	31	19	24	61,3	126,3	64,3	60,0	62,5
	7i>	28	16	18	57,1	112,5	85,7	50,0	77,8
Середня		222	158	195	71,1	123,5	66,1	55,4	62,1
III	2-3	68	56	62	91,9	110,7	60,0	75,0	62,9
	4	43	33	42	76,4	127,3	58,3	50,0	54,8
	5	12	9	13	75,0	144,4	80,0	75,0	76,9
	6	13	12	14	92,3	116,7	70,0	25,0	57,1
	7i>	8	4	4	50,0	100,0	50,0	-	50,0
Середня		144	114	135	79,2	118,4	61,3	59,5	60,7
Разом I, II, III	2-3	176	134	150	76,1	111,9	57,6	59,4	58,6
	4	199	156	202	78,4	129,5	60,9	56,5	58,9
	5	116	80	101	69,4	126,3	57,6	57,1	57,4
	6	71	50	63	70,4	126,0	70,3	50,0	61,9
	7i>	50	28	30	56,0	107,1	76,9	50,0	73,3
Середня		612	448	546	73,2	121,9	61,4	56,1	59,5

Висновки та пропозиції: У результаті досліджень встановлено, що рівень запліднюваності вівцематок залежить від рухливості сперміїв, а плодючість від кількості статевих клітин. Тому з метою підвищення запліднюваності і плодючості вівцематок використовувати баранів-плідників з високою рухливістю і кількістю статевих клітин.

Виявлено, що плодючість вівцематок з віком знижується. Збереженість ягнят з віком вівцематок підвищується, що свідчить про посилення материнського інстинкту із збільшенням їх віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Беседин О. В. Відтворювальна здатність вівцематок таврійського типу // Науковий вісник „Асканія-Нова” 2008. - Вип.1. - С 147-152
2. Горлова О.Д. Технологія ягніння і вирощування ремонтного молодняка / О.Д Горлова, Е.Е. Тетерятник, В.С. Яковчук // Вівчарство - К., 2006. - Вип.33. - С 229-243.
3. Даниленко Г.К. Багатоплідність каракульських і мериносових овець / Г.К.

- Даниленко, І.С Шинкаренко // Ветеринарна медицина України. -К., 1996. - Вип.5. - С.28-31.
4. Жарук П.Г. Результати спорідненого підбору цигайських овець / П.Г. Жарук, К.В. Заруба, О.П. Жарук // Вівчарство між від. тем. наук. зб. - Н.-Каховка „Пиел" 2006. - Вип. 33. - С.30-35.
 5. Інструкція із штучного осіменіння овець і кіз / [Ю.Ф. Мельник, Д.М. Микитюк, М.В. Зубець та ін.] під ред. О.М. Шевчук. - К., Аграрна наука, 2003. - 40с.
 6. Иванов М.Ф. Овцеводство./ Михаил Федорович Иванов. -Москва: Сельхозгиз, 1935. - 420 с.
 7. Охотина Д.Н. Черноморский заводской тип овец цигайской породы / Д.Н. Охотина, Ф.Д. Яшин, В.П. Походенко // Овцеводство респ. меж. тем. научн. сб. - К. Урожай, 1987. - Вип. 24. - С. 29-32
 8. Черномиз Т.О. Відтворювальна здатність вівцематок буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи / Черномиз Т.О., Лесик О.Б. // Науково-технічний бюлетень. - Л., 2004. - Вип.5. - С.216-218.

УДК: 636.4.083.37:636.082.22

ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ПОРОСЯТ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАКРІПЛЕННЯ ЇХ ЗА СОСКАМИ

*Чернишов І.В. – к. с.-г. н., доцент,
Родіонов Є.О. – асистент, Херсонський ДАУ*

Постановка проблеми. Для підвищення господарсько-корисних якостей свиней необхідно враховувати біологічні особливості формування продуктивності і закономірності їх індивідуального розвитку [4]. Однією з особливостей багатоплідних тварин є нерівномірність розвитку їх нащадків. У кожному гнізді, як правило, є поросята різної статі, з високою, середньою і низькою живою масою і відповідною енергією росту, розвиток яких у процесі вирощування відбувається по-різному. Ці відмінності в розвитку можуть бути оцінені за допомогою показників інтенсивності формування, які, в свою чергу, визначають наступну відгодівельну, м'ясну продуктивність або репродуктивні якості тварин [1, 3]. Для підвищення відтворювальних якостей, як альтернативні додаткові варіанти, слід використовувати не лише прямий відбір за традиційними показниками, а і непрямий – виходячи з показників росту, розвитку, інтенсивності формування ремонтного молодняку свиней [2].

Стан вивчення проблеми. У підсисний період інтенсивність росту і розвитку поросят значним чином визначається кількістю молока, що отримує тварина від матері. Це, в свою чергу, визначається молочністю долей вимені свиноматки [5]. Оскільки, в силу біологічних особливостей поведінки поросят у підсисний період, споживання молока здійснюється здебільшого з одного, обраного твариною в перші дні життя соска, то можна зробити припущення, що динаміка зміни живої маси поросяти в підсисний період значним чином залежить від того, за яким соском закріплена тварина. Багатьма дослідженнями встановлено, що передні три